

ÁLLÍTÓLAG . . .

...hatalmi konfliktusok következményei voltak a román kormánygépezetben történt személyi cserék. Mint tudjuk, menesztették (még hozzá elnöki rendelettel) a tanügyminisztert (*Aneta Spornic*), több miniszter-helyettest és magas rangú funkcionáriust. Egyes vélemények szerint a Ceaușescu család kezében összpontosuló vezetés - mint minden koncentrált hatalom - most már tényszerűen is felezési idejéhez ért. Az érdekellentétek, amelyeknek a felszínre kerülését feltehetően a gazdasági helyzet katasztrófái katalizáltak, részben Ceaușescu, részben pedig Ceaușescuné köré szerveződő kettős hatalmi hierarchia között éleződtek ki. Az események persze nincsenek precedens nélkül (gondoljunk csak Mao és felesége vagy Tito és Jovánka viszonyára), Ceaușescuék esetében azonban „súlyosbító” körülmény, hogy a hatalmi grandománia példátlan gazdasági grandomániával is párosult, s a lappangó és a most felszínre került ellentétek nem egyszerűen a gépezet bénultságát, hanem az egész ország gazdasági impotenciáját is jellemzik.

A dolog a svájci központú *Transzcendentális Meditáció* nevű pszichológiai (parapszichológiai?) társaság egyik - román származású, de francia állampolgárságú - képviselőjének, név szerint *Nicolae Stoian*nak bukaresti előadása kapcsán pattant ki. Ezt az előadást - a hírek szerint - Ceaușescuné engedélyezte; számos résztvevő volt jelen, és valamennyien a hatalmi gépezet többé-kevésbé fontos posztjain ültek.

Az előadást követően épp Ceaușescuné vizsgálatot rendeltetett el, s kiderült, hogy az ügybe belekevert személyek „véletlenül” mind az „ellentábor”, vagyis nem Ceaușescuné, hanem az elnök Ceaușescu hatalmi hierarchiájának funkcionáriusai. A lavina nemcsak egyéneket sodort magával, mint egy *Zăgreanu* nevű funkcionáriust, aki öngyilkos lett, vagy *Melcu* akademikust, hanem intézményeket is. Így megszüntették a *Pszichológiai Intézetet* és hírek szerint az *Írószövetség* és a *Képzőművész-szövetség* feloszlata is küszöbön áll. Hogy e két utóbbinak a megszüntetése mennyiben függ össze a tárgyalt fejleményekkel, azt nem tudni, de annyi bizonyos, hogy az *Írószövetség* egyik oszlopos tagját s talán a legismertebb - egyébként Herder-díjas - román költőt, *Marin Sorescut* épp a *Transzcendentális Meditáció* „ügyködése” miatt zárták ki a pártból, és tették indexre.

Más hírforrások szerint a dolog nem egyszerűen a Ceaușescu család hatalmi belügye, hanem e katasztrófális gazdasági helyzetben a felelősség kétségbeesett elhárításának kísérlete az „elnöki párról”. E kísérlet lényege, hogy Románia újra a szovjethűség pózában kíván tetszelegni (miután a román hitelkérelmezőknek Nyugaton jobbára mindenütt ajtót mutattak). Ezt támasztja alá az a hír is, hogy az illetékes román hatóságok a *Transzcendentális Meditációt* szovjetellenes izgatással vádolták meg, valamit azzal, hogy bujtogatni próbált arra, hogy Románia lépjen ki a Varsói Szerződésből. Mindennek logikája persze meglehetősen képtelen, de nem ez az egyetlen képtelen dolog Romániában.

A politikai és gazdasági rend felbomlása, úgy tűnik, akármelyik hírmagyarázati verziót is tekintjük hitelesnek, nemcsak érzékenyen érintette a román vezetést, de egyben arra is készítette, hogy a hatalommal való visszaélés ultima ratio-ja után kapjon újra. Részben megerősítették a belügyi fegyelmet (azzal párhuzamosan, hogy a román Gestapo, a Securitate nem egy tisztje szintén aláhullott a májusi tisztogatások során), részben pedig az ideológiai kényszerzubbonyt is erősebbre vonták. E tény két szempontból is érdekes: az egyik, hogy a nagy, 1971-es tisztogatást és ideológiai megkeményedés-elfajulást is Ceaușescu egyik akkori

kínai útja vezette be, s most is hasonlóra került sor, amint Kínából-Koreából visszatért. A másik, hogy megerősödtek azok a tendenciák, amelyek újból Romániának a világtól való még hermetikusabb elszigetelését célozzák. A sztálini időkkel kísértetiesen egybecsengő intézkedésekkel megszüntették a jóga és a dzsessz, a bridzs és az eszperantó-klubokat, megszüntetve így eleve a társadalom bizonyos szubkulturális lehetőségeit, még kiszolgáltatottabbá téve ezáltal az egyes embert. Mindennek következményeire mi, erdélyi magyarok, meglehetősen érzékenyen reagálunk, hisz nem egyszerűen a tradicionális román idegengyűlöletet látjuk benne újra, még intenzívebben érvényesülni, hisz ez az ő dolguk; de azért is újabb tehertételt jelent ez az intézkedés számunkra, mert - legalábbis Erdélyben - a klubok döntő többsége hallgatólagosan megtúrt *magyar* személyi és érdekközösség volt.

A tanulság nyilvánvaló: Romániában elképzelhetetlen olyan, a románokat érő elnyomó intézkedés, amely nekünk, magyaroknak jó lenne. Vajon mikor jönnek rá a románok, hogy ez az igazság fordítva is legalább ennyire áll?

(Keszthelyi András, Ara-Kovács Attila)